

Liubov Bashmanivska,
 PhD of Pedagogical Sciences,
 Associate Professor of Zhytomyr State University of Ivan Franko
Valerii Bashmanivskiy,
 PhD of Philological Sciences,
 Associate Professor of Zhytomyr State University of Ivan Franko
**"Stylistics of mass media" as an academic discipline
 in the training process of future journalists**

The training process of future journalists is of great importance in higher education institutions. The aim of it is to form creative, competent, innovation-oriented professionals who are good with words, able to express their thoughts and quickly adapt to a multicultural environment, and use knowledge, skills and abilities to succeed. This is due to modern requirements for the journalistic profession, society's demand for professional skills, improving the communicative and linguistic level of future professionals.

The article examines the issue of studying stylistics of mass media as an academic discipline in the training process of media officers. It also reveals the problem of improving the stylistic skills of journalism students in the process of mastering the course as an important factor in their training. The necessity of work on stylistic dexterity of speech in the context of improving the professional skills of a journalist is substantiated as well.

It points out the importance of stylistics of mass media in the modern teaching process of future media officers as a means of forming a highly educated language personality that a modern journalist should be like.

It is concluded that the stylistics of the media has great communicative potential, which contributes to the communicatively appropriate use of language in the future journalistic profession. Additionally, the study of this educational component will contribute to the assimilation of future journalists of the norms of modern Ukrainian literary language, and the formation of skills to create and edit media texts of different genres and styles. During the study of the educational component "Stylistics of mass media" higher education students master the skills of literate, expressive, clear speech, acquire skills in stylistic editing, use of oral and written forms of all functional styles, following spelling, orthoepic, lexical and grammatical, punctuation, thus improving their communication skills.

Keywords: journalist; stylistics of mass media; modern Ukrainian literary language; media texts; stylistic skills

References

1. Babenko V. V. (2019). *Formuvannya komunikativnoi kompetentnosti majbutnih uchiteliv ukrayinskoyi movi i literaturi u procesi navchannya stilistiki*. PhD. Kiyivskij universitet imeni Borisa Grinchenka. Kyiv.
2. Barannik N. O. (2014). Udoskonalennya gramatiko-stilistichnih umin studentiv u procesi vivchennya kursu "Suchasna ukrayinska mova". *Psihologo-pedagogichni nauki*, 3, pp. 113—115.
3. Dudik P. S. (2005). *Stilistika ukrayinskoyi movi*. Kyiv: Akademiya.
4. Kapelyushnij A. O. (2007). *Praktichna stilistika ukrayinskoyi movi : navchalnij posibnik*. Vid. 2-ge, pereroblene. Lviv: PAYu.
5. Macko L. I., Sidorenko O. M. & Macko O. M. (2003). *Stilistika ukrayinskoyi movi : pidruchnik*. Kyiv: Visha shkola.
6. Semenenko E. A. (2004). Stilistika yak lingvistichna ta zagalnofilologichna disciplina. Aktualni napryami lingvostilistiki. Predmet i problematika. *Zapiski z ukrayinskogo movoznavstva : zbirnik naukovih prac*, 14, pp. 10—17.
7. Yacimirska M. G. (2004). *Kultura fahovoyi movi zhurnalista: navchalnij posibnik*. Lviv: PAYu.

Надійшла до редакції 6 червня 2022 року

З АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ

УДК 002.1:001"1964":63(477)](045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2022.6(311).30-36

Лариса Дояр,

кандидат історичних наук, доцент, старший науковий співробітник
 Державного архіву друку Книжкової палати України,
 e-mail: arkhiv@ukrbook.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0789-2462>

Сільське господарство України в республіканських збірниках наукових праць 1964 року

У статті порушено проблему розвитку сільського господарства в Україні. Зазначена галузь, з огляду на кліматичні особливості, якість ґрунтів, рівень зрошуваності земель, зручний для сільськогосподарських угідь природний ландшафт, завжди була актуальною для нашої держави. Тому не дивно, що тематика, безпосередньо пов'язана чи дотична до питань розвитку сільського господарства, є науково затребуваною.

Останнім часом її суспільна корисність відчутно посилилася, адже аграрна скерованість сучасної економіки України стає дедалі виразнішою. З урахуванням цих обставин та відповідно до завдань річного (2022) плану дослідницьких робіт Книжкової палати України, авторка поставила за мету проаналізувати зміст наукових збірників УРСР, що вийшли друком 1964 р. і були присвячені різноманітним питанням сільськогосподарської тематики. Зокрема, було опрацьовано видання, які випускало Міністерство сільського господарства Української РСР, а саме: "Захист рослин" (Науково-дослідний інститут захисту рослин УРСР), "Землеробство" (Науково-дослідний інститут землеробства УРСР), "Корми та годування сільськогосподарських тварин" (Українська сільськогосподарська академія).

Авторка визначила пріоритетні напрями тогочасних наукових досліджень, окреслила коло пошуковців, проаналізувала найвагоміші здобутки сільськогосподарської галузі Радянської України. Окрім того, зупинилася на бібліографічних параметрах зазначених видань, як-от: наявність власного спеціалізованого видавництва "Урожай", періодичність виходу збірників, розмір накладів, ціна примірників тощо. Формулюючи висновки, дослідниця звернула увагу на тематичне розмаїття та глибину наукового аналізу порушених проблем.

Ключові слова: збірник наукових праць; Міністерство сільського господарства УРСР; Науково-дослідний інститут захисту рослин; Науково-дослідний інститут землеробства; Українська сільськогосподарська академія

Постановка проблеми. Святе для кожного українця слово "земля" завжди мало господарчий вимір. Найдавнішими землеробами на наших теренах були трипільці, власні аграрні культури сформували праслов'янські та слов'янські племена. Аграрну спрямованість мало й господарство Київської Русі. Сільськогосподарську традицію та звичку працювати на землі перейняли у пращурів усі подальші покоління. Фактично вже в першій половині XVII ст. експлуатаційними зусиллями Речі Посполитої українські землі виконували роль житниці Європи. Відтоді й дотепер сільськогосподарський складник економіки України ніколи не втрачав актуальності. В умовах нинішньої світової кризи аграрну роль нашої країни важко переоцінити. Від цьогорічної посівної кампанії та врожайності наших щедрих ланів, без перебільшення, залежить не тільки добробут самих українців, а й харчовий набір мешканців багатьох країн світу. Вже сьогодні фахівці б'ють на сполох, прогнозуючи дефіцит зернових та олійних культур. І це не говорячи про їх кількаразове тотальне зростання в ціні. Тож, виходячи з цієї констатації, заявлене авторкою дослідження, безумовно, є актуальним.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку сільського господарства спирається на значну за обсягом історіографічну базу. Фундаментальною працею, що стосується порушеної тематики, на довгі роки залишається тритомний енциклопедичний довідник, підготовлений великим колективом фахівців і випущений у столичному видавництві "Української радянської енциклопедії" (УРЕ) упродовж 1970—1972 рр. [1]. Серед сучасних дослідників сільськогосподарських тем ґрунтовні студії з проблеми організації сільськогосподарського виробництва провели А. Пінчук [2], Х. Григор'єва [3], С. Халатур [4] та інші. Проте, за спостереженнями авторки, науковий інтерес до розвитку сільського господарства Радянської України

останнім часом було втрачено. Водночас, відповідно до річного (2022) плану дослідницьких робіт Книжкової палати України, нашим завданням є опрацювання періодики УРСР 1964 р.

Спираючись на накопичений джерельний обсяг і враховуючи потребу актуалізувати проблему розвитку сільського господарства в Україні у другій половині минулого століття, авторка поставила за мету проаналізувати сільськогосподарські збірники наукових праць УРСР, що вийшли друком 1964 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. Упродовж досліджуваного періоду вийшло кілька наукових праць, присвячених проблемам розвитку сільського господарства УРСР, три з яких стали предметом пропонованої розвідки, а саме: "Захист рослин" (Науково-дослідний інститут захисту рослин, м. Київ), "Землеробство" (Науково-дослідний інститут землеробства, м. Київ), "Корми та годування сільськогосподарських тварин" (Українська ордена Трудового Червоного Прапора сільськогосподарська академія, м. Київ). Засновником збірників став профільний орган в уряді республіки — Міністерство сільського господарства УРСР. Зазначені установи, як урядові, так і наукові, вочевидь, були потужними як із дослідницьких, так і з фінансових позицій. Про це свідчить наявність власного видавництва "Урожай", що розташовувалося в Києві за адресою вул. Горького, 81. Зауважимо, що у збірнику "Захист рослин" наведено ще одну столичну адресу видавництва — вул. В. Підвальна, 10, що також свідчить на користь висновку про потужність цих інституцій. Вартість одного примірника збірників становила від 68 до 80 коп. За середньомісячної зарплатні в СРСР, що 1964 р. сягала 87 крб 60 коп., це було недешево. Проте, враховуючи тогочасну економічну парадигму — дешеві харчі та копійчані комунальні послуги, — книгу міг придбати кожен охочий. З огляду на цільову аудиторію та виразне

спрямування на наукове споживання накладі збірників коливалися у межах 1000—1100 примірників.

Важливою деталлю бібліографічного опису видань, безумовно, є мова викладу, і в цій площині авторка зіштовхнулася з особливістю, яку можна вважати прикметою окресленого періоду. Річ у тім, що наукові збірники, які видавали республіканські НДІ в переламному 1964 р. (того року внаслідок державного заколоту посади Першого секретаря ЦК КПРС позбувся батько "відлиги" М. Хрущов), продовжували виходити винятково українською мовою, тоді як вищий (столичний) навчальний заклад УРСР, у цьому разі Українська сільськогосподарська академія, на той момент вже став об'єктом русифікаторської політики й випускав дослідження суто російською. Пояснюючи зазначену особливість, довелося пригадати, що від початку 1960-х рр. Компартія Радянського Союзу доволі чітко артикулювала мету щодо ліквідації націй і народностей та сформулювала курс на утворення в СРСР єдиної спільноти "радянський народ". Поширення російської мови стало потужним інструментом реалізації цієї програмної вимоги. Однак пріоритетне місце саме вищої освіти у проведенні русифікаторської політики пояснювалося не тільки цією обставиною, а й тим, що абітурієнти величезного Радянського Союзу, прагнучи здобути омріяну спеціальність у вищій (кількість місць на навчання була обмеженою, контрактної форми тоді не існувало, тож конкурси на вступ були високими), активно пересувалися теренами країни та вступали в університети, інститути й академії різних республік. За таких обставин єдиною можливістю навчатися поза межами свого мовного середовища ставала мова міжнародного спілкування — російська. Окрім того, російськомовне навчання давало змогу здійснювати розподілення підготовлених спеціалістів по усьому СРСР, що було доцільним не тільки з ідеологічних, а й з економічних міркувань. Простіше кажучи, в особі російськомовного інженера, лікаря чи вчителя країна отримувала універсального спеціаліста, який міг знайти собі застосування в будь-якому географічному куточку СРСР. Зі свого боку, російськомовна освіта у вищій школі мотивувала бажання батьків навчати дітей у російськомовних школах. Тож на відміну від імператорської Росії, де Валуєвським циркуляром 1863 р. та Емським указом 1876 р. українську мову було заборонено, у СРСР вона поступово витіснялася з широкого вжитку обставинами повсякденного життя, водночас наша солов'їна міцно тримала позиції як

етнічна цінність: так, на республіканському телебаченні (УТ-1) бездоганний наголос став буквально культовою вимогою для дикторів, а україномовні друки, попри зниження читацького попиту, виходили мільйонними накладками.

Зауважимо, що в контексті цього дослідження мова викладу не мала визначального впливу. Вивчаючи актуальні проблеми розвитку сільського господарства в республіці, тогочасні науковці насамперед були зорієнтовані на позитивний економічний результат. Основою успіху, безумовно, стало землеробство. Проблемі поліпшення його показників було присвячено збірник з однойменною назвою [5].

Темою випуску 1964 р. стало луківництво, зокрема питання організації багаторічних культурних пасовищ на природних кормових угіддях, поліпшення хімічного складу травостою, особливості внесення мінеральних добрив на луках України, строки та способи сівби лукових трав тощо. Загалом, луківництво розглядали в контексті підвищення продуктивності заготівлі високоякісних кормів, адже сіножатна галузь забезпечувала харчами сільськогосподарських тварин.

Слід зазначити, що збірник 1964 р. ознаменував початок видання міжвідомчого тематичного збірника "Землеробство". Редакційна колегія зауважувала, що "починаючи з 1964 р., наукові праці сільськогосподарських науково-дослідних установ, вищих учбових закладів видаватимуться у вигляді міжвідомчих тематичних наукових збірників по галузях сільськогосподарської науки" [5, с. 3]. Відповідно до цього рішення було затверджено щорічне видання збірника "Землеробство" у форматі чотирьох випусків обсягом 12,5 друкованих аркушів кожний. З огляду на рік заснування, 1964 р. вийшов лише перший, пілотний, випуск видання.

Збірник позиціонували як практичний посібник для спеціалістів, наукових працівників, викладачів і студентів закладів вищої освіти й технікумів, спеціалістів сільського господарства та рекомендували працівникам-практикам у галузях землеробства, рослинництва й тваринництва. Дописувачами могли бути не лише науковці, викладачі вишів та аспіранти, а й фахівці колгоспів, радгоспів і виробничих управлінь сільського господарства. Вже в першому випуску "Землеробство" було надруковано матеріали семи дослідних сільськогосподарських станцій УРСР, що фактично представляли всі регіони Радянської України.

Зокрема, науковий співробітник Козаровицької дослідної станції луківництва Л. Крапива по-

ділився з колегами досвідом створення багаторічних культурних пасовищ на заплавах луках Полісся [5, с. 18—26]. За твердженням автора, лувівництво в українському Поліссі становило великий резерв для зміцнення кормової бази тваринництва. І це при тому, що природні кормові угіддя є найдешевшими у виробництві, адже у вирощування кукурудзи, буряків і зернобобових, якими також успішно та корисно годують сільськогосподарських тварин, треба вкладати чималі й, з огляду на погодні катаклізми, ризиковані кошти. Цікаво, що науковець спирався на багаторічний досвід своєї установи, зокрема на дрібноділяночні досліді, проведені в 1936—1940 рр. [5, с. 18]. Розмірковуючи над порушеною проблемою, Л. Крапива дійшов висновку, що найвищу продуктивність за низької собівартості отриманих кормів мають лукові пасовища, організовані на осушених торфовищах чи вологих родючих ґрунтах [5, с. 25].

Науковий співробітник Передкарпатської дослідної станції В. Онищук вивчав ефективність застосування добрив на короткозаливних луках свого регіону [5, с. 33—36]. За його твердженням, завдяки одночасному внесенню фосфорно-калійних добрив, гноївки й компосту на луках Передкарпаття краще родять бобові рослини, а використання винятково мінеральних добрив дає змогу підвищити врожаї злакових культур. Загалом, завдяки внесенню добрив у пасовищній траві зростає вміст протеїну [5, с. 35—36]. На підставі результатів експериментів Передкарпатської дослідної станції колеги В. Онищука — кандидат сільськогосподарських наук С. Бегай і молодший науковий співробітник М. Хомик — радили колгоспам і радгоспам удобрювати короткозаливні луки фосфорними й фосфорно-калійними добривами за наявності у травостой бобових рослин, а за відсутності останніх науковці вважали за доцільне використовувати суміш азотних і фосфорно-калійних добрив [5, с. 111].

Вплив добрив на продуктивність низинних і заливних лук Ровенщини проаналізували працівники Ровенської дослідної станції — кандидат сільськогосподарських наук А. Балан і науковий співробітник О. Осадчий [5, с. 94—98]. За їхнім спостереженням, внесення мінеральних добрив, особливо фосфорно-калійних, значно збільшує у травостой кількість бобових трав [5, с. 98]. Аналогічні результати після використання мінеральних добрив на вологих луках Житомирщини здобули наукові співробітники Житомирської дослідної станції М. Данилевська та Г. Левчук [5, с. 113—119]. Солідарним із колегами виявився й старший науковий співробітник

Чернівецької дослідної станції М. Губар [5, с. 99—107]. У статті, присвяченій ефективності удобрення гірських сіножатей Буковини, він також дійшов висновку, що фосфорні, азотні та калійні добрива поліпшують склад травостою, зменшують різноманітність й підвищують вміст бобових рослин у кормах, отриманих на сіножатях гірсько-лісового поясу [5, с. 106].

Особливості вирощування багаторічних бобових трав у гірських районах Карпат вивчав працівник Передкарпатської дослідної станції О. Мацьків [5, с. 134—140]. Науковець засвідчив значний приріст урожаю сіна й насіння бобових трав, особливо рожевої конюшини, за умов весняного поверхневого внесення фосфорно-калійних добрив [5, с. 140]. Отже, станом на 1964 р. проблемою використання добрив для збільшення врожаїв природного травостою одночасно розв'язували в різних сільськогосподарських регіонах України.

Кандидат сільськогосподарських наук В. Черкасова та агроном М. Бикодир, які представляли Полтавську дослідну станцію, присвятили статтю проблемі ефективності способів докорінного поліпшення заплавлених лук у Лівобережному лісостепу України [5, с. 65—70]. Автори насамперед звернули увагу на те, що український лісостеп охоплює 2 млн гектарів, цілком придатних для вирощування поживних кормів [5, с. 65]. Однак серйозною проблемою є ерозія лук, з якою слід боротися відповідними до природних умов засобами, а саме прискореним залуженням, висівом багаторічних трав, освоєнням ґрунтозахисних сівозмін, залуженням після посівів однорічних культур тощо [5, с. 69].

Продовжуючи порушену проблему, науковий співробітник Волинської дослідної станції Л. Бронникова вивчала у своєму регіоні строки сівби лучних трав за прискореного залуження [5, с. 71—75]. Авторка дійшла висновку, що оптимальний період перебуває в межах між 10 липня і 10 серпня, більш ранній (1 липня) чи пізній (20 серпня) висів призводить до зростання засміченості бур'янами та, як наслідок, знижує врожаї сіна на 7—10 центнерів із гектара [5, с. 74].

У контексті проблеми лувівництва виявилися доречними дослідження, уміщені в іншому опрацьованому авторкою статті збірнику — "Захист рослин", присвяченому боротьбі зі шкідниками й хворобами сільськогосподарських культур [6]. На відміну від попереднього щорічника, в якому було надруковано матеріали семи місцевих дослідних станцій (причому одна з них — Передкарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція — зусиллями чотирьох співробітників підготувала для збірника "Землеробство"

аж три наукові статті), "Захист рослин" складався переважно з праць науковців та аспірантів Українського науково-дослідного інституту захисту рослин. Проте, судячи з контенту, кабінетними вченими ці люди, вочевидь, не були. Збірник розпочинала громадсько затребувана стаття аспірантки О. Глухової, яка порушила нову на той час проблему колорадського жука на теренах степової зони України [6, с. 3—9]. Дослідниця, по суті, висвітлила початки історії цієї надзвичайно шкідливої комахи, що за лічені роки здійснила триумфальну ходу українськими теренами. Авторка повідомляла, що колорадський жук у кількості однієї особини був вперше знайдений 1959 р. в Ізмаїльському районі Одеської області неподалік річки Дунай [6, с. 3]. Наступного року на цій ділянці було виявлено вже 8 вогнищ забруднення на площі 93 гектари. У 1962 р. колорадського жука вперше знайшли у Вознесенському районі Миколаївської області. Серед чинників, що сприяли швидкому розповсюдженню небезпечної комахи, О. Глухова виокремила сильні вітри, що дмуть із заходу на схід у період масового виходу шкідників із ґрунту [6, с. 3]. Як зазначала дослідниця, розселенню колорадського жука в степовій зоні України сприяли води Дунаю, адже річка протікає територіями кількох країн (ФРН, Австрія, Югославія, Румунія), що на той час мали суцільне зараження цими комахами. Саме 1959 р. під час огляду кораблів і барж, що прибули з верхів'я Дунаю, було знайдено трьох жуків [6, с. 3]. Резерваціями шкідника аспірантка назвала самосіви картоплі та дикорослі пасльонові [6, с. 8]. У контексті порушеної тематики питання прогнозування чисельності колорадського жука на території Львівської області розробляла Г. Чорна [6, с. 10—18], а способи знищення його личинок за допомогою інсектицидів з'ясовував аспірант НДІ захисту рослин В. Приставка [6, с. 19—27].

Забрудненню західних районів УРСР буряковою мінуючою мухою було присвячено статтю В. Сайко з Тернопільської дослідної станції [6, с. 28—36]. Автор визначив, що в окремі роки бурякова мінуюча муха знищує до 50—80% урожаю цукрових буряків [6, с. 28]. Серед засобів боротьби проти цієї комахи найбільшу ефективність виявили отрути внутрішньорослинної дії [6, с. 35].

Небезпеку для сільськогосподарських рослин, виходячи з контенту опрацьованого збірника, становив багатодільний вид (кукурудзяний, конопляний тощо) — стебловий метелик, про що суголосно зауважували аспіранти НДІ захисту рослин Т. Гусева [6, с. 37—41], Ж. Шпіц

[6, с. 42—48] та аспірант Всесоюзного НДІ луб'яних культур П. Ткаліч [6, с. 49—51].

Інсектицидний захист рослин від гусені яблуневої плодожерки дослідив Н. Доброхотов [6, с. 52—58], а від гусені золотогузки — Н. Лаппа [6, с. 65—72]; про боротьбу з жуками травневого хруща писав В. Заведенюк [6, с. 89—93]. Останні науковці були аспірантами республіканських НДІ захисту рослин. Винищення листокруток у садах Полісся присвятила працю аспірантка НДІ садівництва О. Лялюцька [6, с. 59—64]. Проблему боротьби з короїдами в смерекових насадженнях Карпат вивчав Г. Васечко [6, с. 73—83], а досвід малооб'ємного авіаобприскування в боротьбі зі шкідниками лісу — Л. Кам'яний [6, с. 84—88].

Перебіг поширеної хвороби кукурудзи — пухирчастої сажки — досліджували співробітники НДІ захисту рослин В. Шкоденко [6, с. 94—98], Л. Руденко [6, с. 99—102], Л. Шелехова [6, с. 103—105], а на хворобі пшениці — бурій іржі — зосередила увагу їхня колега В. Федорова [6, с. 106—109]. Грибковому зараженню ячменю присвятив публікацію аспірант НДІ захисту рослин В. Федоренко [6, с. 110—113].

Не менш ніж кукурудза та пшениця науковців цікавили й інші рослини. Так, ураженість картоплі вірусними хворобами вивчала працівниця Немішаївської дослідної станції Г. Калєєва [6, с. 114—119]. За її спостереженнями, для вирощування насінної картоплі найпридатнішими виявилися окультурені торфовища з добре мінералізованим орним шаром і рівнем підґрунтової води не вище 80—90 см: за надмірного зволоження торф'яного ґрунту кількість уражених рослин збільшується, концентрація вірусу, відповідно, підвищується [6, с. 119].

Аспірант Житомирської дослідної станції В. Стеценко опікувався фузаріозом — хворобою льону, шукаючи оптимальні методи захисту цієї корисної технічної культури [6, с. 120—123].

Слід зазначити, що, судячи з великої кількості публікацій (три на невеличкий за обсягом збірник), присвячених проблемі захисту тютюну, ця рослина культура була вкрай актуальною для Радянської України середини 1960-х рр. [6, с. 124—135].

На тлі опрацьованих видань більш фундаментальним (об'ємним) є збірник, випущений Республіканською сільськогосподарською академією [7; 8]. У досліджуваному році вийшло друком два збірники під назвою "Корми і годування сільськогосподарських тварин", присвячені проблемі годування та обміну речовин у тварин. Провідною темою дослідження стали типи та особливості годування свійських тварин сільськогосподарського призначення. Про це писали

П. Пшеничний [7, с. 3—9; 8, с. 3—10], М. Кипаренко [7, с. 34—38], Р. Кавка [7, с. 50—59], Г. Клищенко [7, с. 91—103], М. Коробко [7, с. 104—111], І. Омеляненко [7, с. 112—117], О. Тихонова [7, с. 118—121], А. Тимченко [7, с. 122—131], А. Жадан [8, с. 11—26], С. Кравченко [8, с. 35—38], Т. Горб, В. Гноєвий, А. Зубрич [8, с. 60—66], А. Бусенко [8, с. 115—117], М. Мазуренко [8, с. 118—122]. Зі свого боку, залежно від якості, кількості та вмісту годування тварин, виникали різноманітні проблеми, що також потребували наукового розв'язання. Так, наприклад, силосно-жомовий тип годування корів істотно впливав на мінеральний склад молока та якість виготовленою з нього сир у [8, с. 39—46]; різноякісне годування знижувало біологічну повноцінність курячого м'яса та яєць [8, с. 71—83]; годування бичків жомом із додаванням карбаміду й бікарбонату амонію викликало зміни в хімічному складі крові та внутрішніх органах тварин [8, с. 126—131], а додавання сечовини в корм вівцям потребувало подальшого контролю рівня цукру в крові [7, с. 29—33]. Це були надзвичайно складні дослідницькі завдання, що перетворювали тваринництво на галузь із доволі високою собівартістю одиниці сільськогосподарської продукції. Пролонгування у вирішенні цих наукових завдань врешті-решт оберталось проблемами

постачання населенню потрібних людському організмові білковмісних харчів.

Висновки. Підбиваючи підсумки, варто наголосити, що станом на 1964 р. наукова тематика, так чи інакше пов'язана з питаннями розвитку сільського господарства в Українській РСР, посідала одну з головних позицій у тогочасній республіканській періодиці. Остання охоплювала найважливіші аспекти аграрної галузі, зокрема вирощування природних кормів для вигодовування сільськогосподарських тварин, пошук оптимального раціону для різних їх видів і захист рослин від небезпечних хвороб та комах. Проблемою розвитку галузі опікувалося Міністерство сільського господарства УРСР, що, маючи власне видавництво "Урожай", турбувалося про своєчасний вихід актуальних для народного господарства наукових розвідок. Очевидною та вкрай корисною була співпраця між ученими й працівниками сільськогосподарських дослідних станцій. Науковці миттєво відреагували на появу в Україні такої небезпечної комахи, як колорадський жук. Станом на 1964 р. в УРСР вже було зреалізовано загальносвітову практику широкого використання мінеральних добрив та інсектицидів, що спричиняло неоднозначний вплив на ґрунти, води, якість харчів рослинного й тваринного походження.

Список використаної літератури

1. *Українська сільськогосподарська енциклопедія* у 3-х т. / [відп. ред. В. Ф. Пересипкін]. — Київ : Видавництво УРЕ, 1970—1972.
2. *Пінчук А. О.* Державне регулювання сталого розвитку сільського господарства в умовах трансформації національної економіки: теорія, методологія та практика : монографія / А. О. Пінчук. — Чернігів : ЧНТУ, 2019. — 332 с.
3. *Григор'єва Х. А.* Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення : монографія / Х. А. Григор'єва. — Херсон : Гельветика, 2019. — 596 с.
4. *Халатур С. М.* Стратегія економічного розвитку сільського господарства України: теорія, методологія, практика : монографія / С. М. Халатур. — Запоріжжя : [б. в.], 2017. — 424 с.
5. *Землеробство*. Вип. 1 *Луківництво* / [відп. ред. Ф. А. Попов]. — Київ : Урожай, 1964. — 152 с.
6. *Захист рослин*. Вип. 1 *Боротьба з шкідниками і хворобами сільськогосподарських культур* / [відп. ред. В. П. Васильєв]. — Київ : Урожай, 1964. — 136 с.
7. *Корма и кормление сельскохозйственных животных*. Вып. 1 / [отв. ред. П. Д. Пшеничний]. — Киев : Урожай, 1964. — 132 с.
8. *Корма и кормление сельскохозйственных животных*. Вып. 2 / [отв. ред. П. Д. Пшеничний]. — Киев : Урожай, 1964. — 142 с.

Larysa Doiar,

*PhD of Historical Sciences, Associate Professor, Senior Researcher
of the State Press Archive of the Book Chamber of Ukraine*

Agriculture of Ukraine in the republican collections of scientific papers of 1964

This article raises the issue of agricultural development in Ukraine. This industry, given the climatic features, soil quality, irrigated land, natural landscape suitable for agricultural lands, has always been relevant for our country. Therefore, it is not surprising that topics directly related to or related to agricultural development are scientifically in demand. Recently, its social utility has significantly increased, because the agrarian orientation of Ukraine's modern economy is becoming increasingly pronounced. Taking into account these circumstances and in accordance with the annual (2022) plan of research works of the Book Chamber of Ukraine, the author aimed to analyze the content of scientific collections of the USSR, published in 1964 and devoted to various issues on agriculture. In particular,

editions published by the Ministry of Agriculture of the Ukrainian SSR were developed, namely: "Plant Protection" (Research Institute of Plant Protection of the USSR), "Agriculture" (Research Institute of Agriculture of the USSR), "Feed and Feeding of Farm Animals" (Ukrainian Agricultural Academy). The author identified the priority areas of contemporary research, outlined the range of researchers, analyzed the most significant achievements of the agricultural sector of Soviet Ukraine. In addition, the researcher focused on the bibliographic parameters of these publications, such as: the presence of its own specialized publishing house "Harvest", the frequency of collections, the size of circulation, the price of copies and more. In formulating conclusions, the author drew attention to the thematic diversity and depth of scientific analysis of the problems.

Keywords: collection of scientific works; Ministry of Agriculture of the Ukrainian SSR; Research Institute of Plant Protection; Research Institute of Agriculture; Ukrainian Agricultural Academy

References

1. Peresyppkin V. F. [vidp. red.]. (1970—1972). *Ukrayins'ka sil' s' kohospodars' ka entsyklopediya u 3 -kh t.* Kyiv: Vydavnytstvo URE.
2. Pinchuk A. O. (2019). *Derzhavne rehulyuvannya staloho rozvytku sil's' koho gospodarstva v umovakh transformatsiyi natsional'noyi ekonomiky: teoriya, metodolohiya ta praktyka : monohrafiya*. Chernihiv: CHNTU.
3. Hryhoryeva Kh.A. (2019). *Derzhavna pidtrymka sil's' koho gospodarstva Ukrayiny: problemy pravovoho zabezpechennya : monohrafiya*. Kherson: Hel'vetyka.
4. Khalatur S. M. (2017). *Stratehiya ekonomichnoho rozvytku sil's' koho gospodarstva Ukrayiny: teoriya, metoda - lohiya, praktyka : monohrafiya*. Zaporizhzhya: [b. v.].
5. Popov F. A. [vidp. red.]. (1964). *Zemlerobstvo. Vyp. 1* Lukivnytstvo. Kyiv: Urozhay.
6. Vasylyev V. P. [vidp. red.]. (1964). *Zakhyst roslyn. Vyp. 1 Borot'ba z shkidnykamy i khvorobamy sil' s' kohospodars'kykh kul' tur*. Kyiv: Urozhay.
7. Pshenychnyy P. D. [otv. red.]. (1965). *Korma y kormlenye sels' kokhozaystvennykh zhyvotnykh. Vyp. 1*. Kiev: Urozhay.
8. Pshenychnyy P. D. [otv. red.]. (1964). *Korma y kormlenye sels' kokhozaystvennykh zhyvotnykh. Vyp. 2*. Kiev: Urozhay.

Надійшла до редакції 30 березня 2022 року

ІСТОРИЧНІ РОЗВІДКИ

УДК 94-051(438)Ашк+012Ашк(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2022.6(311).36-41

Тетяна Якубова,

кандидат історичних наук, науковий співробітник НБУВ,
e-mail: tanya.yakubova@ukr.net

Ярослав Матвійшин,

кандидат фізико-математичних наук (історія науки і техніки),
професор Міжнародної академії Сан-Маріно,
e-mail: matviyishyn_jaroslav@ukr.net

Професор Львівського університету Шимон Ашкеназі та його книги*

Книга містить п'ять хронологічних розділів, коментарі та іменний покажчик. У розділі ("книзи") першому "Lata 1763 — 1789" наведено відомості про дитинство Ю. Понятовського, стосунки в його родині, виховання й королівську опіку. Розділ другий "Rozprawa z Rosya. 1789—1795" присвячено польській службі князя, повстанню під проводом Т. Костюшка. Розділ третій "Przymusowe Wyuczasy. 1794—1806" містить відомості про перебування Ю. Понятовського у Відні, Варшаві та Берліні. У розділі четвертому "Minister Wojnyeska

Warszawskiego. 1806—1810" подано деталі щодо перебування французів у Варшаві, прибуття Наполеона, нових прусько-російських пропозицій, популярності князя Ю. Понятовського. У розділі п'ятому "Od Moskwy do Lipska. 1810—1813" наведено відомості щодо посилення польської армії, початку війни 1812—1813 рр., відносин Наполеона з Ю. Понятовським і смерті останнього. У підрозділі "Podbż do Kaniowa" автор пригадує, що в лютому 1787 р. Ю. Понятовського викликали з Відня до Варшави, аби він супроводжував польського короля в його

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової палати. 2022. № 5. С. 41—46.